

కమాచార్యత్వ యోగ్యతానిద్యర్థం పాపిత్రయోదశహూమం కరిష్యే॥
తదఙ్గ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

చతుష్పాత్ర ప్రయోగము

స్థండిలకల్పన మొదలు ఆజ్యసంస్కారంతము క్రింది సూత్రమును అనుసరించి చేయవలెను. క్రియకారకు అగ్నిముఖములో పేటి నెంకిరిలో చూడుదు. శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ నచేద్యం నజయాదయః ।

చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు నిశ్చిత్తోక్తం కవర్దితా ॥

చతుష్పాత్ర ప్రయోగమందు ఆఘారములున్న ఆజ్యభాగములును జయదులు (పూర్ణ పాత్రయు) ఇద్యమున్న లేవని కవర్దిచే నిశ్చయించబడినది.

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతన్దులచూర్ణేన ప్రాదేశకమాత్రం చతురస్రమం స్థణ్డిలంకల్పయిత్వా । ద్వాభ్యాం దర్పాభ్యాముల్లిఖ్య । ప్రాచీః పూర్వముదక్కుంస్థం దక్షిణారమ్భమాలిఖేత్ । అధోదీచీః పురస్థంస్థం పశ్చిమారమ్భమాలిఖేత్ । అవాక్తరోఽభ్యుక్త్య నిధాయ వహ్నిమ్ । ఉద్విచ్య తేవోక్షణతోయశేషమ్ । ప్రాక్తోయమన్యన్ని దధాత్వదగ్గా యథాబహిస్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్ ॥

అగ్నిమిధాన్వ । ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥

ఓం చ త్వారిశ్చ ఇత్ర యో అన్యపాదా ద్వే శీరోషే సప్తహస్తాసో అన్యత్రిధాబద్ధే వ్యవభోరోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం అవివేక ॥

శ్లో॥ సప్తహస్త శ్చతుశ్చుక్త్య స్పృజతి హిహ ద్విశీర్షకః । త్రిపా త్రుసన్నవదనః సుఖాసీన శ్చుచిస్మితః ॥ స్వాహాస్తు దక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణ హస్తైస్స శక్తిమన్నం ప్రుచంస్థవమ్ ॥ తోమ

రం వ్యజనం వామైర్వృతపాత్రస్థు ధారయన్ ॥ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవద్ధం మహాజనమ్ ॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్పర్షకామదమ్ । ఆత్మాభిముఖ మూసీనం ఏవంధ్యాయే ద్యుతాశనమ్ ॥

ఏషహి దేవః ప్రదిశోఽనుసర్వాః పూర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అన్తః । నవిజాయమానస్స జనివ్యవూణః ప్రత్యజ్ఞుభాస్తివృత్తి విశ్వతోముఖః ॥

ప్రాజ్ఞుభాగ్ని మమ అభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ ॥ యథోక్త జిహ్వయా హవిర్భహణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య । అలబ్ధ్యత్వ । అగ్నియేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్చసేనమః । దేవముఖాయనమః । సప్తజిహ్వాయనమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః । ప్రాగగైర్దర్పారగ్నిం పరిస్పృణాతి । ప్రాగుదగగైర్పాదక్షిణానుత్రారన్యరోతి । ఉత్తరానధరాన్ । ఉత్తరోణాగ్నిం ప్రాగగ్రాస్తర్పాన్యగ్గోస్తీర్య । ద్వంద్వంద్వన్యచ్చి పాత్రాణిప్రయనక్తి । దేవసంయుక్తాని । దర్పాజ్యస్థాల్యే । ప్రోక్షణప్రవాపితి । అప్రచ్చిన్నాగ్రావనస్తర గర్భోదర్పే ప్రాదేశకమాత్రా పవిత్రేకురుతే । తృణంకాష్టంవా అస్తర్దాయ । ఛినత్తి । న నఖేన । అపఉపస్పృశ్య । అద్ధిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణ్యమవదాయ । ప్రోక్త్య । తస్మామ్క్షతానవ అనీయ । హస్తయారబ్ధుష్టోవ కనిష్ఠికాభ్యాముత్తానాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీ స్త్రిరుత్పాయ । అభిమన్త్ర్య సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణినంమృశ్య । పాత్రాబ్యుదక్రవణ ముత్తానానిశ్చిత్వా । (పవిత్రేణపాణినా) త్రిప్రోక్షతి । శేషముద్విచ్య । పునఃపూర

యిత్వా । ప్రోక్షణీందక్షిణతోనిధాయ । బ్రాహ్మణం దక్షిణతోదధ్యేషు నిషాద్యు
బ్రహ్మణః ఇదమాసనమ్ । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్దితాయా మాజ్యస్థాన్యా
మాజ్యంనిరూప్య । ఆజ్యంవిలాపోః దీచోఞ్గరాన్నిరూహ్య తేష్వధిశ్రిత్య ।
జ్వలతాత్మణే నాధో గామిన్యాదీప్య । ఆజ్యే ప్రతిఫలి కృత్య ద్వేదర్పాగ్రే
తృణమన్తరాయ సకృత్ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రత్యస్య । అపశపన్యశ్య ।
అజ్యేప్రాశ్య । త్రిఃపరియగ్నికృత్వా । ఉదగదాస్య । అఞ్గరాన్ప్రత్యూహ్య
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్సాయం ।
ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునఃప్రాగవసమాప్తిః । పవిత్ర గ్రస్థింవిసస్య ।
ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ప్రాగ్రమగ్నో పవిత్రే అనుప్రహరతి । యేనజుహోతి
తదగ్నే ప్రతితప్య । త్రిభిర్దర్పాగ్రై స్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య
స్పృశముత్తరతో నిధాయ । దర్పానద్భిస్సగ్నస్సృశ్యగ్నో ప్రహరతి ॥

అదితేఽను మన్యస్య । అనుమతేఽను మన్యస్య । సరస్వతేఽను
మన్యస్య । దేవ సవిత్రః ప్రసవం ॥

పాపాత్త్రయోదశ హోమాః

శ్లో॥ పునరూర్ధ్వాసహద్యన్తే మహాహ్యవ్యుతయస్తధా ।

పాహీతి పశ్చాకం మధ్యే ఏషాపాహి త్రయోదశ ॥

స్పృశముచేత ప్రకుర్యాయం నాలుగు (పంచామృషేయలు ఐదు) మార్లు

ఆజ్యమును గ్రహించి, క్రింది హోమములు చేయవలెను.

స్పృశేణ చతుర్థహిత మాజ్యం గృహీత్వా ॥

ఏకం । ద్వే । త్రిణి । చత్వారి । (పశ్చ) ॥

౧. పునరూర్ధ్వాని వర్తస్య పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్వః పాహి
చిత్వత స్సాహో ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

౨. సహరయ్య నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । చిత్వశ్శ్చియా చిత్వత
స్పరి స్సాహో ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

౩. భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహితేచ స్సాహో ॥
అగ్నియేపృథివ్యైమహితజదంసమమ ॥

౪. భువోవాయవేచాన్తరిక్షాయచ మహితేచస్సాహో ॥
వాయవేన్తరిక్షాయమహితజదంసమమ ॥

౫. సువరాద్రిత్యాయచ దివేచ మహితేచ స్సాహో ॥
ఆదిత్యాయదివేమహితజదంసమమ ॥

౬. భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసేచ సక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చ మహితేచస్సాహో ॥
చన్ద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యమహితజదంసమమ ॥

౭. పాహినో అగ్ని ఏనసే స్సాహో ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

౮. పాహినోవిశ్వవేదసేస్సాహో ॥ విశ్వవేదసజదంసమమ ॥

౯. యజ్ఞంపాహి విభావసోస్సాహో ॥ విభావసవజదంసమమ ॥

౧౦. సర్వంపాహి శతక్రతోస్సాహో ॥ శతక్రతవజదంసమమ ॥

౧౧. పాహినో అగ్నిఏకయా । పాహ్యుతద్వితీయయా । పాహ్యుర్థం
తృతీయయాపాహిర్భిశ్చతస్పృభిర్వసో స్సాహో ॥
వసవజదంసమమ ॥

౧౨. పునరూర్ధ్వాని వర్తస్య పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్వః పాహి
చిత్వత స్సాహో ॥ అగ్నియజదంసమమ ॥

౧౩. సహర్యాయా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । విశ్వప్సూయా విశ్వత
స్సరి స్వాహా ॥ అగ్నయజదంసమమ ॥
నానాప్రకారేణ సమ్భావిత సకలదోష నిర్వరణార్థం సర్వపాయ
శ్చిత్తం కరిష్యే ॥

(క్రింది హోమము స్థవముతో ఒక్కమారు చేయవలెను.

(సృవేణ) ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంసమమ ॥

ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥

అదితేఽస్వ మగ్నేస్థాః । అనుమతేఽస్వ మగ్నేస్థాః ।

సరస్వతేఽస్వ మగ్నేస్థాః । దేవసవిత్రః ప్రాసావీః ॥

అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్స్వర్ణాత్మకః సర్వం శ్రీ
యజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీతాతు । సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥

(క్రిందివాక్య శ్లోకములుదెప్పి, అగ్నికీ ప్రార్థన, అభివాదములు చేయవలెను.
సూ। స్వస్తిశ్రద్ధామితి నమస్కారం కుర్యాత్ ॥

స్వస్తిశ్రద్ధాం అహంభో! అభివాదయే ॥ అచమ్య ॥

(చిట్ట) పునర్నర్యా, సహర్యాయా, భూరగ్నయే, భువోవాయవే, సువరూ
త్యాయ, భూర్భువస్సువ, పాహినో! అగ్నో! పాహినో! విశ్వవేదసే, యజ్ఞం
పాహి, సర్వంపాహి, పాహినో! అగ్నేవికయా, పునర్నర్యా, సహర్యాయేతి,
త్రయోదశ ॥

శిశువు పుట్టగనే చేయు మొదటికర్మయే

శ్లో॥ పుత్రేజాతే పితుస్సానం సచేలస్త్ర విధీయతే ।

యావన్నచ్చిద్యతే నాశం తావన్నాప్నోతి సూతకమ్ ।

చిన్నేనాశే తతఃపశ్చాత్ సూతకన్న విధీయతే ॥

పుత్రజననముకాగానే తండ్రికట్టుబట్టలతో స్నానముచేయవలెను. బొడ్డు
కోసిన తరువాతగాని జాతాశోచముకలుగదు. కాపున బొడ్డుకోయుటకు పూర్వమే
జాతకర్మను చేయవలెను.

(శ్లో॥ ప్రాజ్ఞాభివర్తనాత్పుంసో జాతకర్మ విధీయతే ॥ మ॥ స్మృ॥ ౨౭-౨౯)

సంకల్పః

ఆచార్యుడు అచమనముచేసి ప్రాణాయామపూర్వకముగా దేశకాలము